

УДК 378.147:616.8

ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАКТ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ, НАПРЯМКИ РІШЕННЯ

А. С. Сон, В. В. Добровольський, Ю. І. Горанський

Одеський національний медичний університет

PEDAGOGICAL TACT OF HIGH-SCHOOL TEACHER, DIRECTIONS FOR ACTION

A. S. Son, V. V. Dobrovolskyi, Yu. I. Horanskyi

Odesa National Medical University

У статті представлений аналіз методичних підходів, запропонованих кафедрою нейрохірургії і неврології Одеського національного медичного університету, щодо підвищення якості підготовки викладачів. Головним у педагогічному такті є ставлення викладача до своєї педагогічної діяльності, до особистості студента й до самого себе, вміння дотримуватися міри в застосуванні засобів виховного впливу та ефективно впливати на психіку студентів, з метою кращого опанування навчальної програми.

The article presents the analysis of methodological approaches proposed by the Department of Neurosurgery and Neurology of Odesa National Medical University, to improve the quality of academic and clinical work. Primarily in the pedagogical tact is the ratio of teacher to his academic work, the individual student and to himself. Ability to follow in applying measures of educational influence and effectively influence the mentality of students in order to enhance the curriculum.

Вступ. Серед безлічі якостей, з яких складається професіональна структура особистості викладача медичного вищого навчального закладу (ВНЗ) і забезпечує успіх його педагогічної діяльності, важливе місце займає педагогічний такт. Особливе значення питання педагогічного такту в діяльності лікаря і викладача медичного ВНЗ набуває під час реформування медицини в Україні. Велика кількість населення незадоволена станом медичного забезпечення. Серйозне психологічне навантаження лягло на плечі сімейних лікарів. Невизначеність майбутнього повною мірою стосується і студентів медичних ВНЗ, в тому числі й іноземних, які прибули з країн політичної та економічної нестабільності. Підвищення значення питань педагогічного такту пов'язані з глибокими процесами в нашому суспільстві. Науково-технічний прогрес, соціально-економічні зміни, світова економічна криза також впливають на навчально-виховний процес. Крім того, сюди можливо додати складність роботи на ниві підвищення сучасного загальноосвітнього і культурного рівня. Мовні проблеми для іноземних студентів потребують від викладачів вдосконалення стилю роботи, підвищення зна-

чення питань тактичних взаємовідносин в усіх сферах діяльності, а насамперед у сфері підготовки майбутнього лікаря.

Основна частина. Проблема педагогічного такту, як частина загальної проблеми взаємовідносин людей у суспільстві, особистості викладача медичного ВНЗ, його професійної етики, завжди стояла перед суспільством.

“Якщо медикам ми довіряємо своє здоров'я, то вихователям ввіряємо моральність і розум наших дітей, ввіряємо їхню душу, а разом з тим і майбутнє нашої Вітчизни” (К. Ушинський) [1].

На кафедрі нейрохірургії і неврології Одеського національного медичного університету за останні роки колективно відпрацьовані основні напрямки вирішення цієї проблеми.

Кожний студент з будь-якого виниклого в нього питання легко може звернутися до викладача за роз'ясненням, що свідчить про нормальні, взаємоповажні відношення між педагогом і студентом.

Вихователь зможе тоді знайти підхід до студентів, коли буде тактовним. Видатний хірург М. І. Пирогов писав, що “вчитель, який володіє педагогічним тактом і досвідчений у мистецтві викладання предме-

та, і при невдалій програмі може зробити те, що інший і при найкращій не зробить” [1].

Щодо підвищення педагогічного такту ми бачимо доцільними такі напрямки в роботі:

1. Ми вважаємо, що викладач, який володіє високо-розвиненим педагогічним тактом, повинен бути не тільки вимогливим, але й в міру наполегливим. Його вимоги не принижують студента. Авторитет викладача кафедри базується на вмінні правильно будувати стосунки між людьми. І керівники, і підлеглі повинні бачити у викладачеві людину великого такту, яка вміє поєднувати вимогливість з поважним ставленням до слухача, його радості й біди.

2. Викладачі кафедри намагаються не поставити студента в незручне становище. На кафедрі виховується чуйне ставлення до душевного стану та настрою студента. Викладач ніколи не стане говорити на лекції чи практичному занятті про фізичні недоліки, якщо один з присутніх їх має. Він завжди приймає до уваги особливості характеру співбесідника. Ось чому під час перебування на кафедрі студентам комфортно і в позанавчальний час вони спілкуються з викладачем не тільки на теми програми.

3. На кафедрі підтримуються постійні товариські відносини між викладачами і студентами, які ґрунтуються на вимогливому та принциповому ставленні до себе і підлеглих.

4. Вміння викладача керуватися мірою педагогічної необхідності в процесі навчання та виховання – головна умова використання педагогічного такту. При цьому викладач у взаємовідносинах як з студентами, так і з колегами залежно від обставин може бути різним, під час роботи – у прояві твердості, стриманості й коректності, в час відпочинку – теплої задушевності, невимушеності.

5. Викладачі кафедри несуть відповідальність не тільки за свою поведінку, але й за престиж кафедри та університету. Безтактовний викладач може підірвати престиж кафедри, якщо без потреби буде дратувати студентів, без необхідності провокувати їх до вчинків, які можуть призвести до конфліктів у колективі. “Чим багатші духовні цінності, які накопичує і турботливо зберігає педагогічний колектив, тим чіткіше колектив вихованців виконує роль активної, дієвої сили, учасника виховного процесу, вихователя. Якщо немає педагогічного колективу, то нема і колективу учнів, а творять його: колективні думка, ідея, творчість” (В. Сухомлинський) [1].

6. Тактовність чи її відсутність безпосередньо впливають на настрої колег та студентів, на їх пове-

дінку. При хорошому настрої продуктивність праці зростає, а при поганому – значно знижується. Високий рівень розвитку педагогічного такту сприяє створенню гарного настрою, підвищує продуктивність праці колег та успішність у навчанні студентів.

7. Опитування студентів виявило, що для багатьох з них головні труднощі виникали з боку педагогів. Кількість таких студентів залежить від того, як педагоги ведуть себе з ними – тактовно чи безтактно.

8. Дуже важливо застосовувати педагогічний такт у процесі усної перевірки знань. Мова йде про вміння слухати відповіді слухачів, не перебивати і не відволікатися, а також об’єктивно оцінювати знання студента.

9. На засіданнях кафедри обговорюються питання виховання самих викладачів. Це має особливий педагогічний вплив, коли засідання проводяться у вільний від праці час, в незвичайних повсякденних умовах, наприклад під час морської прогулянки на яхті, під час колективної екскурсійної поїздки та ін.

Успішно реалізувати свої завдання викладач зможе не тільки завдяки начитаності, ерудиції, глибоким знанням програми, але і вмінню налагоджувати та підтримувати контакт з аудиторією, доброзичливістю, педагогічному такту, який проявляється у чуйному, поважному ставленні до слухачів, не допускати зверхності, незрозумілої мови, зарозумлості, не допускати зловживання часом. Такт вихователя проявляється у виконанні регламенту виступу, затримка без вагомих причин є порушенням такту.

10. Неможливо недооцінити значення педагогічного такту викладача в процесі спілкування зі студентами поза межами кафедри. Педагогічний такт сприяє встановленню і підтриманню товариських стосунків зі студентами, що допомагає засвоєнню матеріалу, особливо це стосується іноземних студентів, які не повною мірою адаптовані до суспільного життя в іншій країні.

11. В університеті професорсько-викладацький склад шукає нові підходи в підвищенні якості навчання [2, 3]. Розшарування у суспільстві стосується й студентської аудиторії, саме тому тактовність, рівне ставлення до слухачів різного соціального статусу дуже важливі у спілкуванні під час навчального процесу.

12. Під час засідань Вченої ради керівництво університету постійно піднімає питання вдумливого, тактовного підходу до іноземних студентів, які потребують більш уважного, більш терпимого підходу викладачів до студентів з різних країн, які мають різну підготовку, різну мотивацію до навчання [4]. Робота зі студентами-іноземцями потребує не тільки знань

мови, але й знань звичаїв, менталітету, релігійних особливостей цього контингенту, що усуває можливість допустити випадкову безтактність. Дуже важливе спілкування з іноземними студентами під час перерв, в позанавчальний час. Це дає можливість знайти підхід до кожного студента і якісніше доводити програмний матеріал до слухачів.

Висновки. Педагогічний такт викладача сприяє посиленню уваги й мозкової діяльності студентів на лекціях, активізує процес засвоєння знань, підвищує ефективність навчання.

Таким чином, викладачі кафедри поряд з перерахованими напрямками використання педагогічного такту у відношеннях із студентами зіткнулися з новими напрямками його застосування. Це пов'язано з соціальним розшаруванням студентів, а також з урахуванням особливостей студентів різних націо-

нальностей і необхідності вивчення особливостей спілкування з представниками інших релігій та національного менталітету іноземних студентів.

На засіданнях кафедри обговорені нові підходи щодо підвищення якості викладання предмета, що дало можливість покращити опанування предмета студентами за останні роки, а також підняти авторитет кафедри, підняти престиж професії лікаря та вкласти вагомий внесок у підвищення рейтингу університету.

З усього сказаного випливає, що головним у педагогічному такті є ставлення викладача до своєї педагогічної діяльності, до особистості студента й до самого себе; вміння дотримуватися міри в застосуванні засобів виховного впливу та ефективно впливати на психіку студентів, з метою кращого опанування навчальної програми.

Література

1. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. / Г. М. Мешко. – К. : Академвидав, 2010. – С. 200.
2. Деякі особливості індивідуальної та самостійної роботи студентів-іноземців під час викладання курсу нервових хвороб / А. С. Сон, В. В. Добровольський, Ю. І. Горанський [та ін.] // Медична освіта. – 2009. – № 4. – С. 25–28.
3. Шляхи підвищення якості навчального, лікувального процесів на кафедрі нейрохірургії і неврології Одеського

державного медичного університету / А. С. Сон, В. В. Добровольський, Ю. І. Горанський [та ін.] // Медична освіта. – 2010. – № 4. – С. 19–21.

4. Шляхи підвищення мотивації студентів для покращення якості навчання на кафедрі нейрохірургії і неврології Одеського національного медичного університету / А. С. Сон, В. В. Добровольський, Ю. І. Горанський [та ін.] // Медична освіта. – 2012. – № 3. – С. 86–88.

Отримано 12.11.13